

§ 154 Yttrande över betänkande av utredning om civilbefolkningens skydd vid höjd beredskap SOU 2022:57

KS 2023/62

Kommunstyrelsens beslut

att ställa sig bakom yttrandet och översända detsamma till Justitiedepartementet.

Sammanfattning

Justitiedepartementet, Enheten för samordning av samhällets krisberedskap, har skickat betänkandet Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap på remiss till ett antal myndigheter, regioner och kommuner. Karlshamns kommun har blivit utsedd till remissinstans. För andra remissinstanser än myndigheter innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Utredningens uppdrag har sin bakgrund i ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i Sveriges närområde, vilket föranlett en återuppbyggnad av det civila försvaret. Uppdraget har omfattat tre sakområden:

- Skyddsrum
- Utrymning och inkvartering
- Behov av stödorganisation

Utredningen bedömer att de fysiska konsekvenserna för civilbefolkningen i händelse av ett väpnat angrepp mot Sveriges generellt sett kan bli detsamma eller likartade som de som befarades under kalla kriget och den hotbild som då gällde. Utredningens bedömning påverkas i hög grad av det som hittills kännetecknat det pågående kriget i Ukraina. Det är därför av stor betydelse att det finns ett väl sammanhållet system till skydd för civilbefolkningen.

Utredningens kartläggning visar att det finns en god tillgång till skyddsrum i Sverige men att många av dem är i behov av underhåll och förbättringar. Viss kontinuerlig nybyggnation av skyddsrum behövs och bör prioriteras i strategiskt viktiga områden och i områden som bedöms utgöra sannolika mål för väpnade angrepp.

Ett effektivt skydd mot konsekvenser av ett väpnat angrepp ska även omfatta utrymning samt inkvartering som en skyddsåtgärd vilket kräver en planering för hela landet. Länsstyrelsen ska enligt förslag ta fram en inriktning för planeringen i och med denna som grund ska kommunen planera för utrymning eller inkvartering. Kommunen ska informera dess invånare om det allmänna innehållet i planeringen. Detta innebär att kommunerna enligt förslaget åläggs omfattande uppgifter som de endast i begränsad mån har ansvarat för tidigare.

De kommunala organisationerna för räddningstjänst har avgörande betydelse för civilbefolkningens skydd i händelse av höjd beredskap och ytterst krig. Utredningen

föreslår att det ska inrättas en statlig beredskapsorganisation för räddningstjänst som ska bemannas av civilpliktiga.

Frivilliga försvarsorganisationer bör utgöra grunden för en utökad medverkan av frivilliga i skyddet av civilbefolkningen.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Skyddsrum och skyddade utrymmen

Länsstyrelsen ska besluta om ersättning för underhåll och förbättringar av skyddsrum i enlighet med de föreskrifter om rätten till ersättning som MSB meddelar.

Det kommer finnas behov av att förutom underhåll upprusta skyddsrummen med viss ny utrustning. MSB ska avgöra hur skyddsrum ska vara beskaffade samt vilka krav som ska ställas på befintliga skyddsrum. I den mån det är fråga om nya installationer som inte avser underhåll av befintlig utrustning ska ägaren till byggnaden eller anläggningen som utgångspunkt få ersättning av staten för kostnaden. Ägaren ska också kunna få skälig ersättning för mer omfattande underhållsåtgärder av ett äldre skyddsrum.

Utrymning och inkvartering under höjd beredskap

Kommuner och regioner ska enligt förslaget få ersättning av staten för förberedande uppgifter som de utför enligt lagen om utrymning och inkvartering m m under höjd beredskap. En kommun som ska ta fram planering för såväl utrymning som inkvartering bedöms behöva utökade resurser med 1-4 årsarbetskrafter per år i snitt under en tioårsperiod motsvarande en årlig kostnad per kommun på 1,4-5,6 miljoner kronor. Vilka kostnader som det kan föranleda, kommer att vara beroende av hur många kommuner som till följd av beslut av MSB ska planera för utrymning eller inkvartering.

Ersättningen ska bestämmas och betalas ut av MSB inom ramen för vad regeringen årligen beslutar.

Statlig beredskapsorganisation

Kommunerna kommer att få utökade kostnader vid ett genomförande av utredningens förslag om en statlig beredskapsorganisation. Det är dock idag inte möjligt att göra några ekonomiska beräkningar i fråga om kommunerna, eftersom sådana beräkningar förutsätter vetskap om vad som i praktiken kommer att gälla i fråga om MSBs närmare uppbyggnad och förvaltning av beredskapsorganisationen under en femårsperiod. Som ett led inför genomförandet av utredningens förslag är det således nödvändigt att MSB ges ett regeringsuppdrag.

Utökad kommunal organisering av frivilliga

En utökad kommunal organisering av frivilliga inom lokala frivilliga beredskapsgrupper kommer att medföra kostnadsökningar för kommunerna. Det är idag inte möjligt att bedöma storleken på dessa kostnadsökningar då detta kommer att vara avhängigt av i vilken takt och omfattning en sådan organisation kan komma att utökas.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Författningsändringarna bör kunna träda ikraft senast den 1 januari 2025. Förslaget till ny lag om skyddsrum och skyddade utrymmen kräver vissa särskilda övergångsbestämmelser. Förslagen om utrymning och inkvartering samt statlig beredskapsorganisation för räddningstjänst kräver däremot inte några övergångsbestämmelser.

Karlshamns kommuns synpunkter på betänkandet

Kommunerna kommer enligt förslaget att åläggs omfattande uppgifter som de endast i begränsad mån har ansvarat för tidigare. Enligt betänkandet krävs det att föreskrifter och riktlinjer först utvecklas innan ekonomiska konsekvenser samt beräkning av ersättning till kommunerna redovisas vilket gör att det är svårt att bedöma de ekonomiska konsekvenserna för kommunen mer än att det kommer att innebära kostnadsökningar samt behov av ökade resurser i form av personal med mera.

Betänkandet innehåller ökade uppdrag samt ekonomiska resurser till såväl MSB samt länsstyrelserna när det gäller att ta fram föreskrifter, riktlinjer samt ta fram inriktningar för kommunernas planering. Detta kommer per automatik att leda till ökat uppdrag samt kostnadsökningar för kommunerna och därmed behov av ekonomisk ersättning för att kunna genomföra uppdragen.

I vissa fall framgår kommunens uppdrag och roll tydligt i betänkandet vilket därmed gör uppdraget logiskt. Ett exempel på det är att kommunerna ska få ett informationsansvar i fråga om iordningställande och användning av skyddsrum.

För att rent praktiskt kunna planera för utrymning och inkvartering krävs samplanering och samverkan såväl mellan länsstyrelser som kommuner.

Beslutet bedöms inte påverka barn, vare sig direkt eller indirekt.

Beslutsunderlag

Säkerhetsskyddschef Christina Svenssons tjänsteskrivelse daterad 2023-04-12

Beslutet skickas till

Justitiedepartementet
Säkerhetsskyddschef Christina Svensson
Biträdande säkerhetsskyddschef Ulrika Hägvall Lundberg